ВЕЧЕРНИЦѢ.

ЛИТЕРАТУРНЄ ПИСЬМО ДЛЯ ЗАБАВЫ И НАУКИ.

Число 39. Львôвъ дня 29. Листопада 1862.

СУБОТÔВЪ.

Стоить въ селѣ Суботовѣ,
На горѣ высокôй,
Домовина Украины
Широка, глибока...
Ото церква Богданова:
Тамъ то ôнъ молився,
Щобъ Москаль добромъ и лихомъ
Зъ козакомъ дѣлився.
Миръ душѣ твоєй, Богдане!
Не такъ воно стало:
Москалики, що заздрѣли,
То все очухрали.
Могилы вже розрываютъ,
Та грошей шукають,
Льохи твои роскопують;
Та тебе жъ и лають,
Що за труды не находять.—
Отъ такъ то Богдане!
Занапастивъ єси вбогу
Сироту Вкраину,
За те-жъ тобѣ така дяка!
Церкву - домовину
Нема кому полагодить!
На тôй Украинѣ —
На тôй самôй, що зъ тобою
Ляха задавила...
Байстрюки Єкатерины
Сараною сѣли.
Оттаке - то, Зиновію,
Олексѣєвъ друже!
Ты все оддавъ пріятелямъ,
А имъ и байдуже:
Кажуть, бачишъ, „що все то-те
Таки й було наше!
А що мы тôлькô наймали
Татарамъ на пашу
Та Полякамъ"... Може й справдѣ!
Нехай и такъ буде. —
Такъ смѣють - ся зъ Украины
Стороннии люде!..
Не смѣйтеся, чужи люде!
Церква - домовина
Розвалить-ся... а зъ пôдъ - неи
Встане Украина,
И розвѣє тьму неволѣ,
Свѣтъ правды засвѣтить,
И помолятьса на волѣ
Невольничи дѣти.

Шевченко.

ДІВОЧЕ СЕРЦЕ.

Идилія П. Куліша.

I.

Ой у неділю рано пораненьку,
Ой то жъ не у всі дзвони дзвонили,
Якъ у вдовинімъ дому гомоніли...

Єсть така пісня, и дуже жалібна вона. Було, якъ співає нашъ кобзарь Архипъ, то й самъ плаче. Отъ же, якъ-би не вмеръ Архипъ, то ще-бъ зложивъ, може, й жалибнійшу пісню про нашу вдову, на прізвище Загірню, якъ у неі въ дворі одного ранку гомоніли селяне, а вона сама крізь людський гомінъ голосила. И селяне жъ були хороші! бодай іхъ доброму чоловікові ніколи въ себе въ господі не бачити!...

Десятники зъ сотськимъ да съ писаремъ, — онъ хто гомонівъ у вдовиному дворі! Уже жъ вони не зъ добромъ завитали до вдови Загірнеі, бо сі людці де купою зберутця, съ того місця втікай скорійше, — добра не побачишъ и не почуєшъ.

Коли-бъ знавъ Игнатъ удовиченко, що й его батьківського двора не мине ся халепа всемирня, то певне й вітеръ би его въ полі не випередивъ. А то хто жъ би подумавъ, що одного въ матері сина візьмуть у москалі?... Вдова Загирня вбезпечилась, що въ неі синъ одинчикъ, и молилась Богові тілько, щобъ вінъ пославъ іі Игнатку хорошу пару.

Самъ Игнатъ бувъ ще молодий козакъ, — саме тілько чорний усъ почавъ пробиватись. Съ паробками літати на взаводи, скакати черезъ купалове огнище, або перемахати сажнями Дніпро,— отто були его забавки. На юлицю ходивъ пісень

співати, жартовавъ зъ дівчатами по-хлопъячи, а любощі ему ще не дуже въ серце впивались. Недолітокъ зовсімъ ище бувъ Игнатъ удовиченко, тілько що батьківський зростъ и хода, и якась повага въ очахъ, бо сказано — господарь на своій батьківщині, — отъ его що ніби дорослимъ паробкомъ удавало. А найбільшъ, якъ иде було въ неділю зъ матіръю до церкви: вона въ старосвітському кунтуші, а вінъ у батьківській киреі — високий та рівненький собі, мовъ ясенокъ. Ще жъ до того звичайний бувъ и богобоязливий, справді йшовъ до церкви молитись, а не гави по міжъ людьми ловити; то здававсь ніби вже не паробкомъ або підпаробочимъ, — статечнимъ чоловікомъ здавався. Ото жъ ми хвалимо було его гарний зростъ и батьківські звичаі, — его й батько бувъ чоловікъ хороший и богобоязливий, а тиі харцизяки мабуть свою думку дбали: „Нехай, нехай доростає міри, — буде зъ его ще красчий некрутъ, ніжъ на селі козакъ."

Воно то и въ пісні співають:

Ой у вдови одинъ синъ,
Та й той пішовъ підъ аршинъ....

Пісня — правда, вона тобі не скривдить ні словечка, да коли жъ се таке беззаконство чинилось на Вкраіні? Може тогді по селахъ порядку ні якого не було, або-що, а теперъ же въ насъ на всяку хату по началнику, що й чарки горілки не випъєшъ безъ догляду... Еге! тимъ-то мабуть и громада зъ великого чоловіка сталась малимъ, що знай стрічаєшъ по селу людей съ паличками. Отсі то люде, сидачи тамъ собі и по будняхъ, наче въ свято, безъ роботи въ управі, балакають зъ нечевля про всячину, та й домізковались, що у вдови Загірнеі суть не одинь синъ, а именно и всеконечно — два, бо старший братъ Игнатівъ померъ чумакуючи въ дорозі, и про те нігде не явлено и не записано, а товариство его не давно отсе въ халеру повимірало; то іхъ и значитця два сини у вдови Загірнеі Катрі, и якъ старший на литцо не состоитъ и вже годівъ изо три безъ вісти одсудствуєтъ (се вже писарь старший слибизує), то й упадає некрутська черга на его Игната, которому, каже, сповнилось восімнадцять літъ.

Такъ-то вони собі тамъ гуторять, а вдова небога, встаючи й лягаючи, поклони бъє передъ образомъ: що не доведи, каже, его Мати Божа до лихоі години, до невірноі дружини, до злоі личини, а пошли ему пару до вподоби, до любоі розмови, до господарування въ дому, до чести й жалоби міжъ добрими людьми. Якъ би жъ хто сповістивъ удову безталанну, що отъ-така й така річъ, — може-бъ вона кинулась въ управу, свієць полотна однесла писареві, а старшині поставила півъ ведра горілки, бо вони звикли тамъ началницькимъ робомъ бенкетувати; вповівши й випровадивши исправника, чи окружного, сами недоідками й недопивками по началницькій контентуютця, — се вже въ ніхъ діло законне. Нето въ праздникъ, да и въ будень, зъ селянъ збірають харчове, що ось ніби становий, чи який тамъ нечистий, прибіжить. Той же й не думає про іхъ управу, маючи собі въ волю де істи й пити и руки нагрівати, а вони бали собі въ управі справляють. То нехай би вдова Загірня кинулась у сей кагалъ зъ поклонами и дарунками, — воно-бъ нічого. Самъ писарь и записавъ би и свідителівъ познаходивъби, що именно померъ Игнатівъ старший братъ чумакуючи, и що вінъ суть одинъ, якъ око, синъ у матері. А то вона собі молитця безпечне и на часточку разъ-по-разъ отцю Петрові подає, ще й молебні въ его наймає, а той — звісно піпъ — собі радіє, що, яка-то спасена душа, ся Катря Загірня! Тимъ часомъ старшина, наговорившись да нарадившись у своій раді лукавій, вибрала день — святу неділю, що вже именно знає — дома Игнатъ вдовиченко. Худоба про сей случай пасетця въ его за вишнячкомъ у пастовничку, а самъ вінъ, гарно вмившись и голову змивши щолокомъ, бо мати держала его чисто, якъ панську дитину, вберетця гарно до церкви и пійде обручъ изъ паніматкою слухати святого співу и читання.

Ото жъ, ище й великий дзвінъ не бовкнувъ, а у вдовиному дворі, ти бъ сказавъ, у во всі дзвони дзвонили. Ведуть Игната підъ руки до росправи, гакаючи й регочучи, наче вовка або-що живцемъ доскочили; а мати-жъ то, бѣдна мати, за ними, наче по мертвому голосить! Мій Боже милий! хоть би-жъ вінъ не такий хороший да вродливий здавався... А то трошки зблідъ на личеньку, то чорні брови й молодий вусъ наче шовкомъ ему те свіже молоде обличчя закрасили. А очі сумні и ніби горді

зробились. Дві слези, мовъ кришталеві искорки, викотились та й зупинились підъ очима. Соромъ, бачъ, козакові заплакати, — перемігъ свою тугу бідолаха.

Оце-жъ его ведуть, мовъ молодого князя бояре, а сусідня дівчина Оленка, то-жъ не доліток, да тілько гарна жъ на личеньку, якъ та зоря Господня, вирядившись до Церкви у квітки и въ білі пишні рукава, саме мчала повні відра одъ колодязя, поспішаючи матері води до порання наносити, тоді й до церкви підбігцемъ бігти. Якъ побачила-жъ вона его въ такій громаді, то й відра въ неі по землі покотились. Вона его любила, молодого, вродливого Игната, та й рідній матері не призналась. А теперъ на ввесь кутокъ заголосила, и до вдови Загірнеі, до Катрі, на шию кинулась. Оце жъ може й пара Игнатова, бо й вінъ не видержавъ ii илачу ревного, – затрусивсь увесь и захлипавъ: не мігъ себе перемогти.

Ще жъ якъ на те, давъ Господь ранокъ тихий, ясний да любий, літній. Колосъ у ячмені ще не паливсь, то соловей виспівувавъ остатні пісні свої – прощавсь изъ весною. Тутъ его ведуть, того Игната; тутъ его мати, обнявшись изъ Оленкою, голосять, а соловей на вербі, підъ той гомінъ та плачъ, ажъ лящить – співає. Золоті хмарки наче вплинь пливуть по чистому небу. Скрізь широко видно ажъ геть по-за цариною. Вітраки на горбахъ понасторошували крила и ссяють проти сонця, мовъ башти золоті. А що вже хрестъ на дзвиниці новий, що поставивъ своімъ коштомъ Игнатівъ таки панотець, – ажъ сипле промінням. А тутъ саме й до церкви благовістувати прийшла година. Отець Петро тихою ступою вийшовъ изъ свого двору, то паламарь побачивши его изъ дзвиниці, й бовкнувъ у великого дзвона. Свято вчинили всі гуртомъ удові бідолашній – на всю жизнь свято!.. Якъ була въ новому очіпку, що саме збіралась наміткою голову до церкви обвивати, такъ и пішла за синомъ до росправи.

Ховайся жъ теперъ, Оленко, одъ людей, не йди й до церкви, бо всі сусіди взнали, кого ти, молода, покохала! И квітки ти свої розгубила по дорозі, підбіраючи відра. Паробки, йдучи до церкви, квітки твоі сміючись позбірали. Теперъ у тебе на всімъ селі не має вірної души, щобъ твоє горе зрозуміла. Батько и мати гримлять на тебе, мовъ ти незнать яку велику незвичайность середъ людей учинила. Отта вдова хіба тебе зрозуміє и до серця пригорне, що вирвалась одъ тебе и побігла за синомъ.

Отъ же вони й коло росправи — тиі пъявки людськиі. Отъ вони привели вродливого вдовиченка передъ пана. Не малий же й панъ нагодивсь у село підъ сей часъ, — не дурно ще вчора зъ вечора к урей по сідалахъ полохали — готовити ему вечерю. Самъ окружний, Бреусъ Илья Семеновичъ, се вінъ учора зъ дзвоникомъ набігъ у село. Отъ и стоіть, у боки взявшись, саме тілько налигавсь чаю съ перегінною; теперъ у холодку коло росправи потягує здоровенну люльку. Мордатий вінъ собі панъ и, правду змовити, поганий; и гудзики его блискучі не красять Б лищять тиі гудзики на ему, мовъ жабъячі очі, тілько що страшно, а краси нема ніякои. Отъ же не подивилась бідна вдова, шо вінъ и зростомъ — карамузъ, и лобъ ему мабуть ище зъ малку приплющено, и ноги въ его чогось криві. Якъ прибігла, такъ и впала ему въ ноги и обхопила ті криві ноги руками, а сама голосить.

Паночку лебедику! може жъ и въ васъ є діти! не губіте мого Игнатка; дайте жъ ему й міні на світі пожити!

А въ его справді, въ того окружного, діти були маленькі, все дочки; до церкви, таки до насъ у Буртища, пані его, окружна, було іхъ возить повенъ візъ. Та щожъ ему про те? и якъ проста баба сміє свою дитину до его дітей рівняти?

Геть! отъ вінъ що одвітувавъ, — ти мене повалишъ! Азьмітє бабу прочъ!

Такъ и вхопили стару Катрю Загірню ті прислужники, изъ нашихъ таки людей харцизяки, и одволокли геть, бо й справді на кривихъ ногахъ окружний захитався. Чаво табє нада? закричавъ на вдову безталанну, и ii вже диржять підъ руки, не пускають. И сина держять коло неі, щобъ не влизнувъ бо знало все село, що его й конемъ не доженешъ

Вона тілько плаче, и духъ ій захопило. Звісно материнъ плачъ!

Хто жъ мене, паночку, догляне, хто мою старість запоможе? хлипаючи по сину промовила.

Вінъ, хоть по нашому й не говорить, а зрозумівъ іі та й каже:

Работника найдешъ сабѣ старуха. Ти вдова багатая.

И вона-жъ, дармо, що зовсімъ збожеволила одъ напасти, постерегла, супротивъ чого вінъ ій закинувъ.

Коли-бъ я, каже, була багата; я-бъ тебе, пане, озолотила! Оце-жъ у мене и все багатство и ввесь скарбъ, що ви въ мене забрали.

А вони окаянні все було плещуть, що Катря Загірня — багатирка на все село; ото-жъ и окружного на іі нацькували, що прижмомъ, кажуть, за душею въ неі єсть гроші. Сама ходить якъ кукла, въ церкві одъ неі ажъ світить по міжъ людьми, а синъ у неі — мовъ той паничъ; чистий да митий, мовъ огірокъ. И хата, кажуть, у неі якъ віночокъ. То й певенъ бувъ окружний, що вона заразъ капшукъ розвяже.

Пане мій, голубе мій! благає вона окружного (а вінъ до голуба такий бувъ схожий, якъ підсвинокъ)— маю два волики й корову: забери іхъ до господи, а міні верни мого сина, моє сонце!

Що-то проста жінка, сказано! Ій здаєтця, окружний все одно, що той Татаринъ; а вінъ у насъ такий бувъ, що бравъ самими грішми подарунки. Приіде й поіде, ніхто нічого не бачить и не знає. Розлютувався жъ на Катрю за іі слова дуже, ажъ поснівъ!

Сказилась баба, что-лѣ? промовивъ, та ажъ мукнувъ, що всі злякались: Лашадѣй!

Де тиі й коні взялися! мабуть, нечистий іхъ позапрягавъ на ту минуту: такъ и вискочили передъ ганокъ, мовъ изъ землі виросли. Тілько дзелень-дзелень-дзелень той дзвоникъ на дузі. Ажъ дві тройки вродилось іхъ разомъ. И якъ вінъ и съ тими кривими ногами такъ хутко у візокъ упхнувся, враги его душу знають, того окружного, Бреуса того. Пашолъ! и мовъ чортяки его на крила підхопили. Тілько пиломъ занесло вдову бідолашню. Протерла очі, ажъ и сина вже не має — вже обі дві підводі коло царини. Бігомъ бігти за ними, крикомъ кричати: Синочку! Игнаточку!.. шкода, вже не почує, и матері крізь ту страшенну куряву не побачить.

(Д. б.)

ТУГА ДО МИЛОИ.

Соколомъ, стрѣлою пôгнавбымь туды —
До того садочку, до тои воды,
Ôдки моя мила черпає и пьє;
Охъ, туда злетѣвбымь, туда серце бьє.

Гетъ серденько рвеся, гадочка плыне,
Тамъ рай мôй, тамъ щастьє -- гетъ тягнуть мене
Оченятка зорѣ, моя доля, сны —
Охъ Боже! въ сокола, въ стрѣлу мя змѣни!

В. Гринькôвъ.

СЛÔВЦЕ ПРАВДЫ DZIENNIK-ОВИ LITERACK-ОМУ ПРО НАШОГО БАТЬКА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

(Продовженьє.)

Те ôдродженьє наше духовне и познакомленьєся свѣтови мало наступити черезъ народню литературу.

Черезъ литературу нашу мали мы передъ всѣмъ самыхъ себе спôзнати, порозумѣти нашу власну истоту; нею мали мы зъєдночитися въ одну семью рôдныхъ душъ и сердецъ; вона мала намъ запевнити наше народнє „суть" и довершити спокôйно те, чого гостра шабля крôваво зробити не вспѣла; вона мала насъ зазнакомити и подружити зъ свѣтомъ.— Духомъ нашимъ воплоченнымъ въ живе народнє слово мали мы заявитися передъ народами, коли при гуку гарматнѣмъ вони про насъ нiчого не зачули.— Мовою нашою, залишеною и занедбаною ôдъ давна письменными, мали мы ôддати свою истоту, своє серце, у нѣй мали мы выявити все, що у насъ въ душѣ кипѣло, чого мы бажали и надѣялися.—

А до того мала наша литература пôйти новою зовсѣмъ дорогою, не протоптаною доси народами; нова бо у нѣй мала бути форма, новый духъ.—

За взôръ твôрчости у насъ поставлена була велика народня душа; а завданьємъ писателѣвъ було, проникнути глубиню народнего нашого духу, порозумѣти всѣ забаги простого, щирого, незбаламученого серця нашого селянина, и выявити якъ найвѣрнѣйше єго непорочню постать.— Простѣ сельскѣ семьи — сельска хлѣборобська жизнь — простѣ, но такъ поважнѣ народнѣ звычаи; то були мате-

ріялы, котрыхъ нашимъ писателямъ обрабляти приходилос то було те „поле-цілина," котре вони орати мали.—

Ось та то дорога для нашои литературы! нею мала вона конечно пôйти, щобы бути чистонароднею, нашою!—

И по правдѣ повернулася наша литература на той ладъ.—

Початокъ того духовного нашого житья, або ôдроджêнья черезъ литературу, припадає саме въ той часъ, коли закôньчилася цѣла наша политичня жизнь, коли народъ нашъ стогнавъ въ гôркôй неволѣ пôдъ двоякимъ обухомъ, панськимъ и московськимъ, немаючи нікого, хто бы вступився за него.—

Козацтво бо вже було упало, остатный навѣтъ притулокъ свобôдного нашого житья, преславне Запорожье розруйноване було Москалями; не гремѣла вже бôльше гармата, не лялася кровъ козача за волю народню, не стогнала земля пôдъ копытами вороныхъ, могилы тôлько высокі, де лягла спочити наша воля, розкинені скрôзь на широкому степу, и пѣснѣ старі, прославляючі козацкихъ лицярѣвъ, ôдновляли великі спомины дѣдôвськои славы и волѣ въ серцяхъ убогихъ унукôвъ, коли тіи заходилися коло управы окупленнои кровью батькôською землѣ, якъ то намъ выспѣвавъ Тарасъ:

„А внукъ косу несе въ росу
За ними спѣває . . . ."

Тодѣ отже въ найприкрѣйшôмъ станѣ, коли доводилося намъ марне загибати, не оставивши по собѣ нíякого слѣду, давъ намъ Господь способъ ôдродитися, на ново духомъ нашимъ ôджити, и то ще краснѣйше якъ перше, бо житьямъ праведно люцькимъ, идеальнимъ.—

Зôславъ Ôнъ намъ двохъ вѣщихъ людей, яко потѣшителѣвъ, зъ великою якоюсь нѣбы ангельською душею, котрі, горячою любвою обгорнувши цѣлый нашъ народъ, взнесли ся высоко своимъ вѣщимъ духомъ, проникули всю глубиню народнего нашого духу и проказали голосне слово про нашу „сірому."— Заповѣли вони велику, щасливу будучнôсть нашому народнему духу и слову.— И обновили ся мы ôдъ ихъ животворящого слова; зболѣла душа наша скрѣпилася, мовъ та земля ôдъ теплого веснянoго дощу; и мы, що вже були звонтпили про насъ самыхъ, загрѣлися знову великою надѣєю въ нашу будучнôсть.—

Ті два вѣщі духи були: Григорій Квѣтка и Тарасъ Шевченко.

Появилися були вже поправдѣ и передъ ними люде, котрі ôддавали свои задушевні замыслы нашою рôдною мовою, но не втрапили вони ще на добру, праву дорогу; тымъ то ихъ творы не належать до правдивои, чистонароднеи нашои литературы. Ажъ обомъ великимъ писателямъ, Квѣтцѣ и Шевченкови, ôдкрылося ясно, куды намъ прямувати.—

А въ самôй рѣчи въ добру пору появилися ті наші вѣшуны. Саме бо тодѣ стали народы заявлятися духомъ своимъ.— И Ляхи, „наше безголовье," зъ котрыми намъ такъ довго доводилось боротися запышалися красотою новыхъ поетичныхъ творôвъ Мицькевича, Словацького и иншихъ. Сама отже пора була и намъ сказати яке путнє слово въ тôй духовнôй справѣ, принести яке „благовонне кадило" на той ôлтаръ Аполля, а тымъ доказати, що мы ще не змарнѣли и не зледащѣли, шо й мы можемъ забирати яке непослѣднє мѣсце межи народами.

(Д. б.)

ЗЪ ДОРОГИ.

Недавно вернувшомуся зъ однои дороги, не осѣвшому ще якъ-треба у цѣєи Золотои Празѣ, треба-жъ було знову ѣѣ покидати, та й поперти на цѣлыхъ двѣ недѣлѣ ажъ надъ берѣгъ лимана, що то паны зовуть Женевськимъ Озеромъ.

Ѣхалисьмо дуже поспѣшно; бачте, къ хворому своякові насъ позвали,— бо у далекую чужину забераються наші паны слабувати, нѣбы умысне, щобъ анѣ въ рôдну землицю не заховали, щобъ по-своєму и не затужили. Слава Богу, ще на цей разъ даремне мы злякались; божою ласкою недужій по-трохи одужавъ; ино шкода тотыхъ грошенятъ, що пôшли за лѣкарства у скриню сторонського аптикаря.

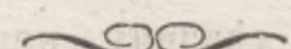
Вернѣмося-жъ перше до выѣзду нашого зъ Праги. Сѣдаючи въ омнибусъ, ходящій до Западнои Желѣзницѣ, слухаю, та своимъ ушамъ не вѣрю! Всѣ три чоловѣки, знай: хвурманъ, кондукторъ, та ще той, що записує подорожныхъ, балакають межи собою по волоськи. Я до нихъ обôзвався трошечки, якъ тамъ умѣю по-ихнему, ажъ вони зачудувалися. Глянувши на мою овечу кушму тай на четырохъ-рôжкату конхведератку мого старшого дядька, пытають наивно: чи мабуть Ляхи, чи Молдаваны зъ Буковины?— Я одказавъ, що трохи не вгадали.... Вони-жъ самі були одставні жовнѣры: оденъ зъ Буковины, двохъ ажъ зъ Ардеалу; ходили за цѣсарською хваною до своихъ родимцѣвъ: стояли у Яссахъ, у Букаaештѣ; теперечки поженилися тутечка зъ Чешками: хрестять у ксендзôвъ дѣтей, сповѣдаються лишень колись-неколись у полкового православного попа. Не зберуться жоденъ сердега одвѣдати свои родимі горы; не пôде старыхъ родичôвъ поховати; не вывчаться ихъ дѣточки звучнои мовы старославныхъ Римлянъ! Може колись, заѣхавши ажъ сюди, молодый Руминець здивується, побачивши, межи бѣлокурыми Чешками, чорняву та чорнобрoву дѣвчину, неначе-бъ єго рôдна сестриця. Скортѣло-бы заговорити,— такъ не легко переконаєшъ чесну Славянку, шобъ зайшла у бесѣду зъ Мадярськимъ або Циганськимъ паробкомъ. Тôльки-жъ бо до однихъ Сербôвъ мають Чехи трошечки серця, але за нашихъ Руськихъ та Руминськихъ хлопцѣвъ навѣть нѣчого не знають. Русинъ — однаково що Русъ,— має бути рижеволосый, зъ бородою мовъ лопата; а що Мунтянинъ — то Влахъ, чи Таліянець невѣрный, або Шеклеръ изъ Семисегетузы....

Забалакавсь я ще разъ, незнати объ чôмъ, та й навôщо згадавъ, що въ XIX столѣтю „до понятья народности треба щось бôльше, крôмъ вѣры, языка, обычаѣвъ, исторіи (котрѣ межи собвю тѣсно вяжуться); понеже у свѣтѣ нема жодного народу, въ который бы не сплывались всѣлякѣ языки зъ рôзными мовами, але про тее вони таки нероблють собою оддѣльныхъ народôвъ.“ Радъ-бы знати чи народôсть складають политичнѣ границѣ (по-руськи — кордоны) за котрѣ легче утѣкати съ кражею; чи гербовѣ кареты ясневельможныхъ амбасадорôвъ; чи малеванѣ стовпцѣ край дороги; або почтовѣ коробочки зъ марками; що буде сяка або така борôдка; чи тамъ намалевана дѣвка зъ хрестомъ, зъ вужами, зъ вагою?— Либонь велика Германська народнôсть сягає всюду, куди зайшли твореня германського духа; покуди селянинъ говорить зôпсованымъ нѣмецькимъ жаргономъ; продає свою кровь неаполитанському кондотіеровѣ, римскому кардиналовѣ, але сынка таки вивчить: по-нѣмецьки звати маму, татка, просить хлѣба, пива Славянинъ же на-противъ, або Молдованъ, куди-бъ не зайшовъ — причепиться, мовъ реплякъ до чужого кожуха, та й розпукнувшися, высыпле зерно свое на чужинѣ людямъ пôдъ ноги....

Отже привезли насъ тотѣ Волошины до Пильзенськои Ейзенбаны, та жаль було розтаватись, не выпивши зъ ними вина — которого Богъ мавъ; на пиво нерадый прошу честну компанію.— Сѣвши у тотѣ вагоны, помчались мы ажъ до самого Хвурту, що гôрське мѣсточко межи Баворами та й Богеміею. Справжнѣ Чехи перестають на добру гонку передъ давною границею свято-вацлавськои коруны. Пересѣвшись у баворськи потяги, мы далѣ перли ажъ у Мнихôвъ; зъ Мнихова черезъ Авгсбургъ у Линдаву городъ лежащій ва березѣ Констанцького Озера. Треба було въ Нѣмцѣвъ заночувати; бачте, ажъ раненько выходить паробродъ до Швейцаріи.

Ôдъ самои либонь границѣ ѣхавъ собѣ зъ нами якійсь купець, у славянському капелюсѣ, у довгому, синѣму плащу, та й обзываѕся завше йно но-нѣмецьки або по хранцузьки. Коли-жъ доплылисьмо на той вольный берѣгъ швейцарськiй, давай ôнъ казати до насъ по словацьки; мы до него трохи по-чеськи, трохи таки по-руськи, та справдѣ переконалися ще разъ, шо у тыхъ Уграхъ либонь богацько таки-бъ найшлося хрещеныхъ людей.

(Далше буде)

СЫНЪ ОПРЫШКА.

Повѣсть взята зъ правдивои пригоды.

(Продовженье).

Гриньо не ôдрѣкъ нѣчого, але втихъ грати.

„Виджу ты й говорити нынѣ не хочешъ — чи не за ôвцями тобѣ банно брате?“ Зачався смѣяти самъ, тай знова говоривъ: „Гіяба дѣло! уже ôвчарити не будешъ. Мы не стрижемо ôвцѣ, ой жидôвъ та богатыхъ — а въ нихъ брате бува золота вовна.“

Розсмѣявся знова, але Гриньо намѣсть розвеселитися чогось похмаривъ лице.

„Тобѣ кобы лише все червонѣ та бѣли грошѣ,“ ôдповѣвъ молодець; „у тебе все одна думка; чи не озьмешъ побратиме червôнцѣвъ хоть изъ чвертку до ямы?“

Засмѣялися усѣ разомъ, що старого такъ перемовивъ молодикъ, але той ставъ знова тои самои пѣяти:

„Говори ты здоровъ свои, пропадай ты небоже за жѣночою головою, а я старый, та не дурный.

Гай, гай, кобы минѣ чвертка червôнцѣвъ — оттобъ и дѣло разъ, ябы тобѣ усѣ жоны дарувавъ за добрый грôшъ.“

„Тай пакъ?“ запытавъ легинь скоро.

„Що пакъ? Игій! пакъ я вже-бъ панувавъ за ввесь вѣкъ та ладно живъ.— Або-жъ безъ жôнъ не устоявсь бы свѣтъ?“

„Пануй за грôшъ, а я буду по свому, коли зможу.“ Молодый ôвчарь нашъ, Гриньо, нехотѣвъ вже бôльше говорити, але старый побратимъ схопившися на ноги зачавъ до него на ново:

„Отъ знаешъ, Гриню, зъорудуймо дѣло! Ты знаешъ усѣ ходы до села та й до бѣсноватсго злѣсного. У него будуть ялѣ ручницѣ и грошѣ. Коли хочешъ, загостимо, мы заберемо собѣ ручницѣ та грôшъ, а ты що злюбишъ!“

Схопився на тѣ слова Гриньо, лапнувъ за руку старого, тай приставъ: „Добре, якъ кажешъ брате! Але я потôмъ пôйду въ свое?“

„Иди, коли напираешъ; але шкода для насъ буде, бо ты гарный легинь.“

„Не шкода — я за грôшми ходити не буду нѣколи, я того не жаденъ.“

„То йди,“ сказавъ старый „потому куды схочешъ.“

Розмова утихла, старый, и молодый були очевидно своѣй згодѣ радѣ.

„А теперъ ты кухарю пилуй, бо я бачъ голоденъ якъ собака,“ веселый гойкнувъ старый и зачавъ заходитися коло боклага немалого зъ горѣлкою спѣваючи свою коломыйку:

Не пильно ми любитися, не пильно ми дѣвки;
Минѣ пильно червôнчикôвъ, та пильно горѣвки!

„Помагай Бôгъ легиню“, обернувся до Гриня та пôднѣсъ идъ горѣ роговый кухликъ, не дуже велилій але неконче й маленькій.

Зачали витати до себе одинъ по другôмъ кухликомъ та приговорювати.

„Бодай паны жили, та грошѣ мали,“ каже одинъ.

„Бодай паны журилися, ôдки грошѣ матимемъ,“ другій знова, а третій: „та кобы хороши жоны мали, и те намъ.“ Бавилися по свому, пили, ѣли, а далѣй лягли спати.

Сплять усѣ, лише Гриньо не може; его лукавый дѣдъ зъ маковою бородою обминувъ.

Подививъ на побратимовъ своихъ якось погордливо:

„Поганй, поганй, вы за грошъ и шибеницѣне боитеся— за васъ спѣваютъ нѣсни, за васъ, за опрышковъ, а вы мерзенйи таки!“

Та й пошовъ лячи одъ нихъ на убочѣ.

VIII.

Зазарѣло на востоцѣ, зачали простирати крыльцѣ мали пташечки по лѣсѣ и зголошуватися, зразу несмѣло а чимъ разъ то одважнѣйше и голоснѣйше. И вѣтрецъ ранный збудився, пролѣтавъ и колысавъ листьямъ та буйною травою а на нихъ дрожали каплѣ росицѣ, наче то дробнй слезы у оцѣ дитяти, що зъ утѣхи сердешне ажъ заплаче.

Мѣстце де ночували опрышки уже й застигло, лише попелище зъ ночнои ватры курилося угарками сѣрымъ и рѣдкимъ дымомъ. Щезли вже ночнй гостѣ, и хто зна, де блукали и гостили куда.

Лише Гриньою лишився ихъ, змовившись напередъ зойтися зъ ними вечеромъ, зъ одки разомъ пойдутъ у гостину до пана лѣсничого. Та й тяжкожъ було имъ и разомъ товаришувати: вони лишъ за грошемъ пропадали, а єму байдуже було за грошъ, єму було своє на думцѣ. Лишився товаришовъ своихъ поганыхъ, щобы близче неи мôгъ нынѣ подумати, здавалося єму, легше му буде, сли буде мôгъ хоть зъ далеку дивити на дворецъ лѣсничовській, де вона пробувала и може бѣдна сумовала.

Выйшовъ на вершокъ найвиднѣйшій, пустивъ окомъ долѣвъ на маленьке село — ледви що мрѣлися хижѣ, якъ чорни та сивй кранки, а дворецъ блестѣвъ бѣлый на краѣ къ зеркалце манюське.

„Господи великій, чи є въ свѣтѣ де мизернѣйшй надъ сироту богатого такого, якъ я! —

У мене нѣ батька, нѣ матери, нѣ свого, нѣ пріязного, на всѣй землѣ, а прецѣнь я богатѣйшій якъ усѣ вони.... А хто зна, чи й буду нимъ, може єще нынѣ все загириться — Боже, кобы хоть живому невертати пусто. А вже однаке дѣло, чи сякъ чи такъ?

Що вона небога робить, чи дума хоть за мене?“ задумався на ти слова.

А въ неи якажъ думка була? —

Панъ лѣсничйй ще зъ рана звѣявся зъ хаты въ службу, а жѣнку лишивъ еще спячу, неказавши чи вернеся нинѣ або завтра. Вона небога уже не одъ нынѣ до того привыкла та й не дивувалася.— Сѣла, уповравшись, коло окна и глядѣла передъ себе, а здавалося ѣй, що доконче якась пригода нынѣ нагодиться, бо й страшно ѣй було и якись дива снилися, а день той то вже такій якійсь довгій здавався, мовъ рокомъ станувъ.

А що година, то незнать чому привиджувався ѣй заєдно той кучерявый овчарь.

Перейшовъ день цѣлый, вечеромъ уже, ажъ добре змерклося, прійшовъ побережникъ, що панъ переказували, нынѣ не прійдутъ до дому, бо лишилися слѣдити завтра медведя, що розбивъ учорашного дня кошару. Єще й до того ляку незнаного и мужъ дома не буде ночувати. Опущена жѣнка засумовалася, сама незнала, що робити, хоть и впередже неразъ сама ночувала — а прецѣнь такъ ѣй смутно не було.

Полягали далѣ й спати. Побережникъ, що мавъ бути на сторожи, пойшовъ до дому — все тихо було дома, а панѣ молодой неспиться анѣ на волосъ — нѣ ока незжмурить — видиться все, щось нѣбы влазить то окномъ то дверьми, то знова нѣбы ходитъ по покоѣ, отъ майже чути, якъ ступає ногами, уже й иде близче идъ постели, панѣ перепуджена ледви жива вже, дрожить цѣла, мало не вмре — а воно щось иде близче та близче...

Наразъ загавкавъ, якъ опареный, песъ на полворю— луснувъ хтось зъ ручницѣ, песъ лишъ заскавулѣвъ, тая й умовкъ.

Отямилася панѣ, певно побережникъ стрѣливъ до вовка, що може заплывъ на загороду — але нѣ—чути бо идутъ якись люде — говорять нишкомъ, беруться до дверей — може панъ въ ночи вернувъ до дому, та выстрѣливъ, щобъ побудити — але нѣ — не кличе панъ то якись дивный голосъ:

„Отворѣть но — будьте ласкави, мы одъ пана.“ Заковтали до оконь одъ пекарнѣ.

Служниця на повъ заспала схопилася отвирати. —

„Хто тамъ — пана не є дома‘ — каже.

„Я знаю, що не є, мене панъ приславъ.“

Цоркла клямка, скрипли дверѣ, увойшовъ до сѣнїй величезный хлопъ:

„Идино засвѣти небого — я невиджу куди увойти, та ще головище розвалю.“

Дѣвка вбѣгла до пекарнѣ, поддула скипку, вертає, ажъ закаменѣла наразъ зо страху. Чорный, великанській верховинецъ, зъ пистолетами за ременемъ, зъ ручницею въ рукахъ, станувъ якъ оппрь передъ нею.

„Йой! упадоньку нещасливый...“, зойкнула лише, блѣдла якъ хуста та й упустила скипку зъ рукъ.

Верховинецъ подносъ скипку, та й легонько зъ усмѣхомъ лише промовивъ:

„Мовчи — бо буде по тобѣ, якъ онъ той собацѣ гавкнула на насъ. Пистолеты въ мене набити.“

За верховинцемъ всунулися еще колькохъ хлоповъ дужихъ и зо зброею, якъ переднѣйшій. Увойшовъ зъ ними и Гриньо на лицѣ захмареный, якъ небо на бурю. Одразъ познала єго служниця.

„Йой — Гриньо!“ зверещала, якъ збуджена зо сну дитина.

— Цыть — вража дитино — обозвався Гриньо лагодно, тай обернувся назадъ до сѣнїй.

Панѣ неспляча слухала все що дѣялося. Зразу здавалося, що ачей свои позно повертають зъ паномъ, а може

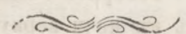
хто зъ верховины ѣдучи подорожный ѣде, та по знакомому проситься на нôчъ — ажъ коли дѣвка назвала Гриня, заляклася бѣдна, сѣла на лôжку, той наче задеревѣла неможе й слова промовити. Що зробити, кобы хоть нагадатися; коли бо въ ляку чоловѣкъ и забуде, чи живе, чи мертвый уже.

Отворилися небавомъ и дверѣ ôдъ покою, блысло свѣтло палаючои скипки, увôйшовъ Гриньо безъ крысанѣ якійсь такій чи страшный чи й самъ запудженый, неможе й слова сказати. Панѣ молода до крыхты заляклася, ажъ обумирала. Бувъ бы може й не казавъ, хто зна доки слова але товаришѣ увôйшли за нимъ. Старый найперший явъ говорити:

„Та не стôй, якъ плохій хлопець передъ танцемъ! бери за чимъ прійшовъ; а мы брате свое пошукаемо.

Гриньо поступивъ близше до лôжка, а панѣ умлѣла и впала на виду не жива назадъ у подушки.

(Дальше буде.)

ЛИТЕРАТУРНИ ВѢСТИ.

Нашъ поетъ Федьковичъ зачинае будити симпатію и у сторонськихъ людій. Проф. Цѣхановецькій пише зъ Гайдельбергу: „Знаете, я въ восторгѣ отъ Федьковича — это великій поэтъ. Я читалъ изъ него кое что Ивану Тургиневу (знакомитому романисту),— и онъ въ восторгѣ; и я передалъ ему прочитать, и дать Марку Вовчку (nota bene, они что нибудь напишутъ объ Федьковичу, или изъ него переведутъ.)“

ВСЯЧИНА.

Паперъ робиться не лишень зъ Галгановъ, але и зъ де чого иншого, такъ н. пр. зъ пальми зъ волокна бананы, зъ липового лыка, зъ альгирскои рослины Ludeum Spartum, зъ соломы, зъ дерева соснового и тополевого, зъ торфу, а на послѣдъ и зъ покидокъ — заполочи. —

☞ Маючи ще значне число повныхъ ексемплярôвъ „Вечерниць" (окрôмъ 12 ч.) просимо Ш. П предплатителѣвъ, коли имъ нестае якого числа, рекоямовати, а мы охотно перешлемо. По новôмъ роцѣ дôстануть наши Ш. Предплатителѣ листъ заголовный зъ списомъ.

Помѣщаючи повѣсть „Дівоче серце," дякуемо. Пану П. Кулѣшеви за честь, яку зробивъ намъ, пересылаючи свою працю у нашу Редакцію. При щирôй помочи надднѣпрянськихъ братôвъ чей скорше зайдемо тамъ, куда давно намъ прямовати належало; лишаючи за собою давни навычки и дрôбни амбиціи, побачимо всѣ одинъ цѣль, одну дорогу сынамъ великои Украины. То-жъ мы, оцѣняючи становисько П. Кулиша для нашои литературы якъ належить, не смѣемо змѣняти его правописи тутки, такъ якъ то робимо зъ творами иншихъ надднѣпрянськихъ писателѣвъ (для выгоды нашои старшои читающои публики), тымъ менше, що якъ знаемо П. Кулѣшъ не позволяе подôбнои перемѣны.

Поправка. Въ артикулѣ „Науки природни", 38 числа, сторона 325 - друг. передѣл. стрôчка 7, 8, замѣсть: „котори старають обзнакомити зъ ихъ бытомъ" читай: котори старають ся обзнакомляти ся зъ творами, що зъ ихъ бытомъ"

Стрôчка 17. замѣсть „обраду" читай „одраду"

Сторона 326 замѣсть; Kehrt die Wissenschaft читай: Kehrt durch die Wissenschaft.

Часопись Вечерницѣ выходить що четверга у Львовѣ.

Цѣна предплаты

Для Львова	за рôкъ 4 р. 50 кр.	за пôвъ року 2 р. 30 кр.	за чверть року 1 р. 20 кр.
По-за Львовъ	„ 5 „ — „	„ 2 „ 60 „	„ 1 „ 40 „

Предплату ôдбирае: Володимиръ Шашкевичъ пôдъ Ч. 229 мѣсто у Львовѣ.

Одвѣчальный редакторъ Федоръ Заревичъ. Головный сотрудникъ Володимиръ Шашкевичъ.

Въ печатнѣ Михаила Ф. Порембы.